

ΕΥΓΕΝΙΑ ΦΑΚΙΝΟΥ

ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΣΤΗ ΧΙΟΝΑΤΗ

Μυθιστόρημα

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΑΣΤΑΝΙΩΤΗ

ΗΞΕΡΕ ΟΤΙ ΠΙΣΩ ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΛΑΤΗ ΤΗΣ ΤΗΝ ΕΛΕΓΑΝ «Φαλακρή», επειδή όταν πρωτοεμφανίστηκε στο χωριό τους είχε ξυρισμένο γουλί το κεφάλι της. Κι όχι μόνο. Ήταν ξυρισμένα και τα φρύδια της. Μια φρίκη, ένας εφιάλτης, που έδιωχνε τα βλέμματα, σαν να γλιστρούσαν στο γυαλιστερό της κρανίο.

Στις ερωτήσεις των κατοίκων, όταν γυρνούσε στις γειτονιές κι έψαχνε να νοικιάσει σπίτι, απαντούσε ότι είχε χάσει τα μαλλιά και τα φρύδια της από στενοχώρια, χωρίς να δίνει περισσότερες λεπτομέρειες.

Οι άντρες πιο αδιάφοροι εκ φύσεως, τι τους ένοιαζαν οι ξένες στενοχώριες, τους έφταναν οι δικές τους, η αναδουλειά, οι πενιχρές συντάξεις, το κλείσιμο του ορυχείου, τα παιδιά στα ξένα, οι κόρες παντρεμένες στου διαόλου το κέρατο, τα εγγόνια μόνο σε φωτογραφίες, άσε μας, κυρά μου, στις έγνοιες μας, σκέφτονταν όλοι μαζί σαν καλοδουλεμένη χορωδία.

Τους έβλεπε που τραβούσαν μια βαθιά τζούρα απ' το τσιγάρο τους και συνέχιζαν τις κουβέντες για τα ποδοσφαιρικά, αφήνοντάς την να περιμένει υπομονετικά δυο τρία λεπτά, ακίνητη, πλάι στην πόρτα του καφενείου, εκείνη να καταλαβαίνει από τη στάση κι όχι από τα λόγια τους ότι ήταν γι' αυτούς αόρατη, ασήμαντη, ανύπαρκτη, ανάξια μιας έστω μικρής πληροφορίας, του τύπου «πάνε δεξιά και ρώτα» ή «βρες τη θεια Περμαχούλα να σου πει», τίποτα, μόνο για γκολ, άδικα πέναλτι και διαιτητές θεόστραβους άκουγε, και καταλαβαίνοντας έφευγε αθόρυβα όπως είχε έρθει.

Βρήκε μερικές γυναίκες, μια παρέα, καθισμένες στα ξεχαρβαλωμένα παγκάκια της «πλατείας», όπως ονόμαζαν –μπας κι αποκτήσει κάποιιο κύρος και υπόσταση– ένα χέρσο μέρος με πλάκες τσιμεντένιες που έλειπαν τόπους τόπους ή κρατούσαν ύπουλα νερά και λέρωναν όποιον τις πατούσε. Ένα δέντρο όριζε το κέντρο της «πλατείας» κι έριχνε σκιά τα καλοκαίρια, ένα σφεντάμι που οι κάτοικοι το έλεγαν «πλάτανο», και το σφεντάμι πώς να διαμαρτυρηθεί και να πει «άλλο είδος, άλλο όνομα», ως γνωστόν τα δέντρα δεν ομιλούν, λένε.

Οι γυναίκες λοιπόν –ηλικιωμένες, ταλαιπωρημένες, έδειχναν μεγαλύτερες απ' ό,τι ήταν– δεν απέφυγαν να την κοιτάξουν, αντιθέτως την κάρφωναν καταπρόσωπο, την έψαχναν, σχεδόν ένιωθε τα βλέμματά τους να περπατάνε στο κρανίο της και στις προεξοχές των φρυδιών, δηλαδή εκεί που θα έπρεπε να βρίσκονται τα φρύδια της, έσερναν τη

ματιά τους από πάνω ως κάτω, τα μαύρα ρούχα της τις καθησύχαζαν, συμβάδιζαν μ' αυτή τη γυάλινη απάθειά της, τους δημιουργούσαν σκέψεις συμπάθειας σχεδόν. Τι ήταν; σκέφτονταν. Μια πικραμένη, κάποια που πέρασε βασανιστική αρρώστια μάλλον. Μια μόνη.

Διότι ποια θα έπαιρνε τα όρη τ' άγρια βουνά και θα έφαχνε σπίτι –εδώ, στην άκρη του κόσμου, σ' ένα χωριό ξεχασμένο απ' τον Θεό αλλά όχι κι απ' τον Διάβολο– αν δεν ήταν σε έσχατη απόγνωση, και παντέρμη, χωρίς οικογένεια, παιδιά, φίλες να τη συντρέξουν;

«Κολλάει;» τη ρώτησε στα ίσα μία που νοίκιαζε κατά καιρούς δωμάτια σε ξένους εργάτες των ορυχείων λευκόλιθου, τότε που λειτουργούσαν ακόμα, κάτι τρώγλες, πρώην αποθήκες και χώρους όπου παλιά άπλωναν τα κρεβάτια με τα μурόφυλλα για να μασουλάνε αδιαλείπτως οι μεταξοσκώληκες, τότε που η σηροτροφία ήταν μια επικερδής οικιακή επιχείρηση του τόπου. Τότε. Χρόνια πριν, τόσα, που μόνο οι μεγαλύτεροι σε ηλικία θυμόντουσαν πια.

«Τι να κολλάει;» ρώτησε απορώντας η γυναίκα, που δεν πήγε καν το μυαλό της στις λέξεις «τριχοφάγος», «ψείρες», «τύφος», που είχε ήδη σκεφτεί η άλλη.

«Η αρρώστια σου. Η φαλάκρα σου. Κολλάει;» ξαναρώτησε η άτεγκτη.

«Όχι. Έχασα τα μαλλιά και τα φρύδια μου...» Δίστασε λίγο η γυναίκα και σχεδόν ψιθύρισε, («... από στενοχώρια»).

Ήταν η λέξη-κλειδί: «στενοχώρια». Γιατί αν τους έλεγε

κάτι άλλο, σίγουρα δε θα της έδιναν σημασία, θα συνέχιζαν τη χαζοκουβέντα τους για μαγειρέματα, πόνους στα κόκαλα, την αναβροχιά που στέγνωνε τα χρώματα και τα 'σκίζε σαν κομμάτια μπακλαβά, άχρηστα χρώματα, ξεθυμασμένα, χωρίς ουσίες που θα 'διναν δύναμη στα φτενά φύτρα σταριού να πάρουν μπόι και χρώμα.

Από στενοχώριες ήξεραν αυτές. Άρα τούτη δω, με το κεφάλι που γυάλιζε σαν αυγό, ανήκε στη δικιά τους συνομοταξία.

Κοιτάχτηκαν σιωπηλά, μια τους ανασήκωσε τον ώμο, σημάδι ανοχής, ενώ μια άλλη, λες κι είχε την εξουσιοδότηση, της είπε να πάρει την ανηφορίτσα, κι εκεί, στα εκατό μέτρα, κάτω από μια κληματαριά, θα έβρισκε το παιδί που ήξερε για σπίτια.

Η γυναίκα κούνησε το κεφάλι της –ένα ευχαριστώ χωρίς λόγια, ούτε αυτή είχε όρεξη για ευγένειες, ούτε οι άλλες ήξεραν από αστικές τσιριτσάντζουλες, εδώ είναι χωριό, οι πολλές λέξεις είναι περιττές– κι άρχισε ν' ανηφορίζει το δρομάκι που της είχαν δείξει.

Παρατηρούσε τα σπιτάκια δεξιά κι αριστερά, τα περισσότερα θεόκλειστα, με καρφωμένες χιαστί σανίδες στα παράθυρα, πόρτες με αλυσίδες και τεράστια λουκέτα, χορταριασμένους πρώην κήπους, αυλές που από τις σχισμένες πλάκες ξεφύτρωναν αγριάδες παράλογα ψηλές, που λικνίζονταν στο παραμικρό φύσημα αέρα – θα μπορούσε αυτό το χορευτικό των παρασιτικών φυτών να ήταν και ωραίο,

κάτω από άλλες συνθήκες, σε άλλον τόπο, σε άλλη ώρα, εδώ όμως ήταν σαν ψιθύρισμα κατάρας και κακών οιωνών.

Το βλέμμα της γυναίκας έψαχνε να βρει μια κληματαριά κι ένα παιδί, με την απορία σφηνωμένη στο μυαλό της απ' όταν είχε αφήσει την πλατεία με τις γυναίκες, πώς ένα παιδί θα ήξερε αυτό που δεν κατείχαν ή δεν ήθελαν να πουν εκείνες.

Και τότε τον είδε. Δεν ήταν παιδί. Ήταν Το Παιδί.

Τον ήξερε από νεαρό, όταν στα χρόνια της ευμάρειας και της συνήθειας των καλοκαιρινών διακοπών είχε περάσει ένα μήνα εδώ, σ' αυτό το ήσυχο παραλιακό χωριό, διόλου τουριστικό, και γι' αυτό το είχε επιλέξει, εκείνη και ορισμένοι φυσιολάτρες κατασκηνωτές. Αυτοί ήταν όλοι κι όλοι οι ξένοι, τότε.

Τότε, στο μοναδικό μανάβικο του χωριού, που πουλούσε τα βασικά κηπευτικά –όλα από τα μποστάνια των ντόπιων, και το μαγείρεμα της ημέρας το καθόριζε η πρωινή συγκομιδή, λίγα φασολάκια, κολοκύθια, ντομάτες που μύριζαν αληθινή ντομάτα, στραβοκάνικα αγγουράκια και πατάτες βλογοκοκομμένες–, η μανάβισσα, καθισμένη βασιλικά πίσω από ένα τραπεζάκι, έπαιρνε τα χρήματα κι έδινε εντολές στο παλληκαράκι που εξυπηρετούσε τις πελάτισσες:

«Παιδί, πιάσε μια κλούβα ντομάτες».

«Παιδί, φέρε ένα τσουβάλι πατάτες».

«Παιδί, πήγαινε την παραγγελία στην κυρία».

Η γυναίκα, που σήμερα την έλεγαν «Φαλακρή», τότε

ήταν νέα, με άφθονα σγουρά μαλλιά κι ελαφρώς παχουλή, τέλεια αντίθεση δηλαδή με τη σημερινή της όψη, και γι' αυτό εντελώς αγνώριστη, είχε παρατηρήσει τότε –πάντα παρατηρούσε και κατέγραφε νοερώς λεπτομέρειες ολότελα άχρηστες για τους περισσότερους– ότι όσες ψώνιζαν απευθύνονταν στο Παιδί χωρίς να το προσφωνούν. Ούτε όνομα έλεγαν αλλά ούτε τολμούσαν να το αποκαλέσουν («Παιδί»), λες κι αυτό ήταν προνόμιο κι αποκλειστικό δικαίωμα της μανάβισσας.

Η γυναίκα πλησίαζε αργοπορώντας, καθυστερώντας επιτήδες, επειδή, όπως συνήθως της συνέβαινε, παρενεθικές σκέψεις, σκέψεις άλλου χρόνου κι άλλης αφορμής, είχαν εισβάλει στο κεφάλι της, το γυαλιστερό απ' έξω αλλά με πυρετώδη λειτουργία εσωτερικά. Η διαφορά του Τότε και του Τώρα. Το τώρα είναι τώρα. Το ορίζεις. Το τότε; Πότε; Τότε, πριν τον Πόλεμο; Τότε, στη Μικρασιατική Καταστροφή; Τότε, στην Κατοχή; Στον Εμφύλιο; Στη Χούντα; Στην Αντίσταση; Τότε, στην εποχή της ανεμελιάς και του εύκολου πλουτισμού, έντιμου ή παράνομου; Το τώρα είναι κοντό. Το τότε είναι μακρύ, ατελείωτο, χωρίς όρια, χωρίς άκρα, αφηρημένο, και μάλιστα, όσο περνάει η ηλικία του ατόμου, το τότε απομακρύνεται περισσότερο, αλλά –τι παράξενο– γίνεται ισχυρότερο, με τις εικόνες του πιο καθαρές και διαυγείς.

Όταν είχε περάσει εδώ τις διακοπές της, τότε, είχε μάθει την ιστορία του Παιδιού, επειδή τότε οι γυναίκες μιλού-

σαν κι έλεγαν περιστατικά από τη ζωή τους, κι από τις ζωές των άλλων κυρίως, κουτσομπολιά θα μπορούσε να ισχυριστεί, αν δεν είχαν στοιχεία παραμυθιού, καθώς από στόμα σε στόμα, από αφήγηση σε αφήγηση, πρόσθεταν λεπτομέρειες σχεδόν υπερρεαλιστικές, διηγήσεις θαυμαστών, υπερφυσικών και φανταστικών πραγμάτων, οπωσδήποτε όμως παρηγορητικών, όπως είναι τα παραμύθια.